

AUTOREFERAT

(Załącznik nr 2 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego)

1. Imię i nazwisko: Justyna Garczyńska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

a) 2004 r. – dyplom (z wyróżnieniem) uzyskania stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Analiza fonetyczna akcentowanych samogłosek ustnych w mowie Polek z Kazachstanu*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Władysława Kupiszewskiego,

b) 2010 r. – dyplom ukończenia Pomagisterskiego Studium Logopedycznego na Wydziale Polonistyki UW na podstawie pracy dyplomowej pt. *Reranie boczne a normatywna wymowa głoski [r]*, napisanej pod kierunkiem dr Marii Przybysz-Piwko (egzamin dyplomowy z wynikiem bardzo dobrym),

c) 1997 r. – dyplom ukończenia z wynikiem bardzo dobrym wyższych studiów magisterskich na Wydziale Polonistyki UW na kierunku filologia polska, uzyskany na podstawie pracy pt. *Nazwy deszczówki, kałuży, błota i trzęsawiska w gwarach i historii języka polskiego*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Władysława Kupiszewskiego.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.

a) 2006-2017 – adiunkt w Instytucie Języka Polskiego Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego,

b) 2005-2006 – asystent w Instytucie Języka Polskiego Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego,

c) od marca 2017 r. – pracownik nieetatowy Pomagisterskiego Studium Logopedycznego Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Warszawie.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

monografia: *Samogłoski ustne w gwarze kurpiowskiej*

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy),

Garczyńska, J. (2017). *Samogłoski ustne w gwarze kurpiowskiej*. Warszawa: Wydawnictwo Wydziału Polonistyki UW, 347 s.

Recenzenci:

prof. dr hab. Piotra Łobacz, Instytut Językoznawstwa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu;

dr hab. Ryszard Gubrynowicz, Katedra Multimediów, Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych w Warszawie.

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

1. Założenia i cel pracy

Przedmiotem monografii wskazanej w punkcie 4b jest opis fonetyczny akcentowanych i nieakcentowanych samogłosek ustnych występujących współcześnie w mowie trzech pokoleń Kurpiów, mężczyzn i kobiet. Wybór tematu określiły następujące czynniki – konieczność powtórzenia, uściślenia i ewentualnej weryfikacji dotychczasowych badań dotyczących wymowy samogłosek w gwarze kurpiowskiej za pomocą bardziej obiektywnych, instrumentalnych metod analizy oraz uzupełnienie tychże badań o materiał nowszy, uwzględniający samogłoski nieakcentowane i reprezentujący wymowę młodszego pokolenia respondentów. Realizacje badanych samogłosek zostały porównane na poziomie fonetycznym

z obecnym stanem wymowy samogłosek ustnych w polszczyźnie ogólnej. Zbadano istotność statystyczną zaobserwowanych różnic u kobiet i mężczyzn, uwzględniając przy tym ich wiek i miejsce zamieszkania. Niniejsze opracowanie jest zatem także próbą odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu zachowane są gwarowe realizacje samogłosek ustnych na Kurpiach w zależności od płci oraz pokolenia respondentów.

Dotychczasowe opisy fonetyczne polskich gwar i dialektów bazowały głównie na charakterystyce percepcyjnej dźwięków mowy pod kątem artykulacyjnym i na ocenie ich barwy. Obecne badania nie polegają wyłącznie na analizie własnej kompetencji słuchowej. Do analizy badanych głosek wykorzystano metodologię fonetyki akustycznej, dotąd nie stosowaną w opisach fonetycznych gwary kurpiowskiej, pozwalającą spojrzeć na wymowę samogłosek na Kurpiach z nowych perspektyw badawczych. Uwzględniono najbardziej oczywiste i wielokrotnie sprawdzone na materiale różnych języków korelacje pomiędzy wybranymi parametrami widma akustycznego a mechanizmem artykulacji. Wykorzystanie takich analogii stanowi istotne *novum* badawcze na gruncie polskiej dialektologii.

Prezentowana problematyka badawcza stanowi część wyników badań opracowywanych w ramach prowadzonego przeze mnie od 2014 roku projektu naukowo-badawczego nr DEC-2013/09/B/HS2/01442 pt. *Akustyczna baza danych gwar mazowieckich. Wokalizm*, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki i realizowanego na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

2. Stan badań

Kurpiowszczyzna to wyraziście wyodrębniający się region, leżący w granicach dialektu mazowieckiego. Od początków XX w. gwara kurpiowska była przedmiotem zainteresowań badaczy reprezentujących różne dyscypliny naukowe, przede wszystkim językoznawców, etnografów i historyków, lecz nie doczekała się syntetycznego opracowania, które przedstawiałoby jej stan dawny i współczesny. Prezentowane w niniejszej pracy badania w części wypełniają tę lukę.

3. Teren badań

Kurpiowszczyznę można rozumieć szeroko, jako obszar obejmujący gwary Puszczy Zielonej, koło Ostrołęki i Myszynca, oraz Puszczy Białej koło Broku nad Bugiem lub wężiej, jako

obszar obejmujący jedynie Puszcę Zieloną. W niniejszej monografii badaniami objęto jedynie teren Puszczy Zielonej. Obszar Kurpiowszczyzny uważa się za stosunkowo jednorodny pod względem językowym, chociaż sami Kurpie wskazują na istnienie różnic w mowie mieszkańców poszczególnych wsi kurpiowskich. Proponowane wewnętrzne podziały językowe obszaru kurpiowskiego opierają się przede wszystkim na faktach leksykalnych, a nie fonetycznych. Z tego względu, dobierając próbę badawczą na potrzeby niniejszej pracy, region kurpiowski potraktowano jako jednorodną całość.

4. Charakterystyka zgromadzonego materiału

Podstawą materiałową analizy są nagrania tekstów mówionych zebranych w sytuacji oficjalnej w 16 wsiach Kurpiowszczyzny od 28 respondentów (15 kobiet i 13 mężczyzn) w latach 2013-2016 w ramach projektu *Akustyczna baza danych gwar mazowieckich. Wokalizm*. Wszyscy informatorzy pochodzili ze wsi kurpiowskich co najmniej w trzecim pokoleniu. Do badań porównawczych wykorzystano próbki dźwiękowe polszczyzny ogólnej, pochodzące od 12 osób (6 kobiet i 6 mężczyzn) z wykształceniem wyższym, głównie polonistycznym, reprezentujących również trzy grupy wiekowe. Wszystkie osoby pochodziły z miast Mazowsza do trzeciego pokolenia wstecz.

Jednym z najczęściej uwzględnianych czynników społecznych w badaniach dialektologicznych, mającym wpływ na zachowanie gwary, jest wiek respondentów. Również w niniejszej monografii uwzględniono zróżnicowanie wiekowe informatorów, dzieląc ich roboczo na trzy grupy – 20-40 lat, 41-60 lat i 61+. Uwzględnienie w badaniach także osób młodszych w pełniejszy sposób ukazuje zróżnicowanie fonetyczne gwary kurpiowskiej oraz pozwala nakreślić tendencje wymawianiowe istniejące w obrębie samogłosek. Wpływ wieku respondentów na wymowę badanych samogłosek mógł być modyfikowany przez inne czynniki, np. wykształcenie i wykonywany zawód, które dodatkowo różnicowały uczestniczącą w badaniach grupę osób.

W pracy skupiono się na opisie zróżnicowania wymowy dziewięciu samogłosek ustnych występujących w gwarze kurpiowskiej - /i/, /i/, /u/, /e/, /o/, /ɛ/, /ɔ/, /a/, /a/ - w zależności od płci oraz wieku respondentów. Uwzględniono jedynie kontekst neutralny badanych głosek, za który uważa się sąsiedztwo spółgłosek twardych niesonornych. W kontekście poprzedzającym samogłoskę [i], w miejscach przewidzianych dla spółgłosek twardych,

występowały spółgłoski zmiękczone. W analizach nie wzięto pod uwagę otoczenia spółgłosek miękkich i sonornych, uznawanego za silnie modyfikujące wymowę samogłosek w gwarach. Obecność wymienionych spółgłosek wprowadziłaby dodatkowe źródło zmienności. Z tych samych względów pominięto przy analizie samogłoski w wygłosie wyrazów.

Pod względem ilościowym, przeanalizowany zbiór plików dźwiękowych jest znaczny i wynosi 12 998 samogłosek kurpiowskich oraz 3846 samogłosek polszczyzny ogólnej. W nowoczesnych badaniach językoznawstwa korpusowego, liczby badanych jednostek językowych są znacznie wyższe. Jest to jednak możliwe wyłącznie wtedy, gdy cały mechanizm procedury wycinania określonych segmentów sygnału mowy przebiega w sposób automatyczny. Automatyzm segmentacji nie mógł być w podjętych realizowanych badaniach ze względów merytorycznych – poszukiwania najwłaściwszego punktu pomiaru, w obrębie tylko jednego stadium samogłoski.

Przy zastosowaniu w pracy licznych kryteriów porównawczych (wieś, płeć, wiek, miejsce akcentu, itp., traktowanych jako zmienne niezależne) liczba danych dla niektórych samogłosek w poszczególnych zestawieniach mogłaby być nieco wyższa, lecz była bardzo trudna do osiągnięcia. Rozmiary korpusu samogłosek gwary kurpiowskiej wykorzystanego w pracy są jednak na tyle duże, że umożliwiły przeprowadzenie dla wyznaczonych parametrów formantowych reprezentatywnych i wiarygodnych testów statystycznych.

5. Podejście fonetyczno-akustyczne

W monografii wykorzystano metodologię fonetyki akustycznej. Wybór akustycznych metod analizy materiału został podyktowany z jednej strony obserwowaną w języku mieszkańców wsi dużą wariantywnością fonetyczną, wynikającą z działania m.in. rozmaitych czynników socjalnych i indywidualnych dotyczących respondentów, która nie zawsze jest uchwytna dla ludzkiego ucha, z drugiej zaś strony potrzebą zapewnienia maksymalnej obiektywności przeprowadzanych analiz. Prace wykorzystujące tego rodzaju metodologię nadal należą do rzadkości w dialektologii polskiej. Dla gwary kurpiowskiej i dialektu mazowieckiego jest to pierwsze opracowanie tego typu.

Mimo gwałtownego rozwoju wielu metod w zakresie tzw. technologii mowy, w pracy wykorzystano starszą metodologię, opartą przede wszystkim na pomiarach częstotliwości

formantowych samogłosek, której trafność została potwierdzona w licznych badaniach na całym świecie, dla wielu różnych języków, nie tylko indoeuropejskich.

Przy analizie samogłosek na ogół podaje się częstotliwości pierwszych czterech formantów, jednak na podstawie danych z literatury, dotyczących cech fonetyczno-akustycznych samogłosek polskich, przyjęto za wystarczający opis samogłosek w oparciu o częstotliwości pierwszego i drugiego formantu. Jako kluczowe, dla wszystkich analiz, wykorzystano następujące relacje: (1) zależność wysokości częstotliwości formantu F1 od położenia masy języka (szerokości kanału ustnego, wielkości jego otwarcia) oraz (2) korelacji pomiędzy wysokością formantu F2 a odległością najważniejszych narządów artykulacyjnych od wylotu ustnego, w tym szczególnie najbardziej aktywnego artykulatora, jakim jest język. W powiązaniu z wszystkimi, szeroko omówionymi w pracy, czynnikami wpływającymi na wariantywność wymowy, pozwoliło to na klarowny i jednolity opis uzyskanych wyników.

Pomiar częstotliwości formantów przeprowadzono zgodnie z teorią targetu. Pomimo dowodów na lepsze wyniki identyfikacji samogłosek przy uwzględnieniu informacji dynamicznej, nadal przyjmuje się, że ustalona część samogłoski (target) niesie najważniejsze informacje dotyczące jej identyfikacji, a dane pochodzące z tzw. ugięć formantowych dostarczają informacji dodatkowych. Odczytu wartości częstotliwości dokonywano konsekwentnie zawsze w następującym punkcie przebiegu formantowego:

- dla samogłosek przednich w punkcie, w którym F2 osiągało najwyższą wartość;
- dla samogłosek tylnych w punkcie, w którym F2 osiągało najniższą wartość;
- dla samogłoski [a] w punkcie, w którym F1 osiągało najwyższą wartość.

Teoria targetu została w pracy przyjęta za podstawową, z modyfikacją uwzględniającą zmienności formantów spowodowane czynnikami językowymi (w tym przez centralizację i koartykulację), jak i pozajęzykowymi (osobniczymi). Cechy osobnicze mogą niekiedy znacznie modyfikować strukturę formantową samogłosek, co jednak nie wpływa w istotny sposób na ich percepcję. Niemniej znacznie utrudnia porównywanie wariantów samogłosek w płaszczyźnie pierwszego i drugiego formantu, gdy są one wymawiane przez różnych respondentów. W celu porównywania samogłosek wymawianych przez różne osoby i wyeliminowania wpływu cech osobniczych w monografii zastosowano technikę normalizacji

opartą na metodzie Lobanova. Posłużono się w tym celu ogólnodostępną procedurą normalizacyjną NORM (<http://lingtools.uoregon.edu/norm/norm1.php>). Jest to pierwszy przykład zastosowania dla dialektu mazowieckiego eliminacji wpływu cech osobniczych (głównie anatomicznych toru głosowego) na mierzone parametry sygnału mowy.

W pracy zastosowano segmentację ręczną. Brano pod uwagę przede wszystkim spektrogramy oraz obecność pełnej struktury formantowej, czyli obecność wyraźnych „kolumn formantowych”, w obrębie samogłoski i jej brak lub zmiany przy spółgłosce. Pomimo dużego rozmiaru utworzonej bazy danych zrezygnowano w pracy z zastosowania wszelkich automatycznych metod segmentacji i analiz sygnału mowy, bowiem istniejące metody nie gwarantowały uniknięcia błędów, czy uzyskania wystarczającej dokładności wyników. Pomimo, że ręczna segmentacja samogłosek oraz wyznaczanie ich docelowych częstotliwości formantowych wymagają bardzo dużej staranności i są niezwykle czasochłonne, to uzyskuje się jednak bardzo dokładne wyniki, które mogą być zastosowane również w innych badaniach dialektologicznych.

Wszystkie prezentowane w pracy analizy przeprowadzono z wykorzystaniem programu PRAAT wersja praat5400_win64.

6. Układ pracy

Analizę fonetyczną wymienionych wyżej głosek przeprowadzono w dwóch zasadniczych częściach zawierających: opis samogłosek kurpiowskich na tle wymowy ogólnopolskiej oraz, po raz pierwszy dla gwary kurpiowskiej, opis wymowy samogłosek w zależności od akcentu. Z części dotyczącej wpływu akcentu wyłączono tzw. samogłoski pochylone [a], [o], [e] ze względu na niewystarczającą do przeprowadzenia analiz wielkość próby badawczej oraz niewielką liczbę respondentów, u których te samogłoski były zachowane. Schemat prezentacji każdej analizowanej samogłoski obejmuje: porównywalne ze sobą wykresy, tablice z danymi i z wynikami testów statystycznych oraz komentarze werbalne typu: spadek/wzrost. Cała procedura powtórzona jest prawie tak samo w przypadku samogłosek nieakcentowanych, przy czym nacisk porównawczy położony został na korelacje pomiędzy samogłoskami akcentowanymi i nieakcentowanymi.

Niniejsza monografia składa się z czterech głównych rozdziałów. W pierwszym przedstawiono zagadnienia ogólne, uwzględniając wiadomości dotyczące gwary kurpiowskiej

(stan badań, miejsce w podziałach dialektalnych Mazowsza, system samogłoskowy) oraz wiadomości dotyczące samogłosek (m.in. budowa akustyczna samogłosek, zjawiska centralizacji i koartykulacji, wpływ różnych czynników na wariantywność samogłosek).

Rozdział drugi zawiera omówienie zagadnień metodologicznych, takich jak: sposób gromadzenia materiału, dobór próby badawczej, pomiary wartości formantów czy zasady segmentacji i transkrypcji materiału dźwiękowego.

Zasadniczą część pracy stanowią rozdział trzeci omawiający realizację dziewięciu samogłosek kurpiowskich na tle wymowy ogólnopolskiej oraz rozdział czwarty poświęcony wpływowi akcentu na samogłoski gwary kurpiowskiej. Kończącą część pracy stanowi *Podsumowanie*.

7. Wyniki

W wyniku przeprowadzonych analiz uzyskano wartościowe wyniki, w znacznym stopniu uzupełniające stan wiedzy dotyczący artykulacji samogłosek akcentowanych gwary kurpiowskiej. W pracy nie rozważa się szczegółowo zagadnień fonologicznych, jednak przedstawione analizy dokumentują co najmniej kilka zjawisk fonetyczno-fonologicznych, które są niewątpliwie w fazie przejściowej, i co za tym idzie, rodzą wiele interpretacyjnych trudności. Stały kontakt z językiem ogólnym czy wzrastający poziom wykształcenia powodują wolno postępujące lecz stałe modyfikacje w gwarach. Mimo, że ewentualne przesunięcia w obrębie systemów: fonetycznego i fonologicznego zachodzą wolniej niż w systemie leksykalnym, to niektóre wyniki przedstawionych badań potwierdzają dotychczasowe ustalenia i odnotowują dalszy wzrost wcześniej obserwowanych zjawisk (jak np. zanikanie tzw. samogłosek pochyłonych), inne natomiast prowadzą do odmiennych konkluzji, niż skonstruowanych przez poprzedników. Dotyczy to szczególnie samogłoski [ɔ]. Efektywność stosowanych w pracy akustycznych metod analizy jest najlepiej widoczna na przykładzie samogłosek gwary kurpiowskiej [i], [i], [ɔ] oraz [a].

a) samogłoska [i]

W zakresie samogłoski [i] u zdecydowanej większości respondentów (83%) wystąpiły realizacje takie same jak w języku ogólnopolskim, co znajduje potwierdzenie w dotychczasowych opracowaniach dotyczących gwary kurpiowskiej. U pozostałych osób, z

pokolenia starszego i średniego, stwierdzono jednak istnienie, do tej pory nie opisywanego¹, wariantu cofniętego w stosunku do [i] polszczyzny ogólnej.

b) samogłoska [i]

W części opracowań dialektologicznych można znaleźć twierdzenie o braku samogłoski [i] w gwarach mazowieckich. Przyjmuje się tu zazwyczaj przejście pierwotnego [i] w [i], czyli całkowite utożsamienie się obu samogłosek. Zastosowana w pracy metodologia analizy wyników pomiarów częstotliwości formantowych samogłosek, pozwoliła na obiektywne stwierdzenie, że utożsamianie się w gwarze kurpiowskiej samogłoski [i] z samogłoską [i] dla przebadanego zbioru nagrań nie istnieje. Jednocześnie wykazała, że stopień różnicowania między sobą tych samogłosek jest zależny od grup wiekowych respondentów - jest najsilniejszy dla grupy pokoleniowo najmłodszej, dla której różnicowanie jest istotne zarówno pod względem wysokości artykulacji, jak i pod względem ułożenia masy języka w płaszczyźnie poziomej. Dla pozostałych grup wiekowych różnicowanie mogło być istotne tylko pod względem ułożenia masy języka, dla którego przy wymawianiu samogłoski [i] artykulacja było bardziej cofnięta, niż w przypadku samogłoski [i].

Analiza porównawcza realizacji kurpiowskiej i ogólnopolskiej samogłoski [i] wskazała na istnienie w mowie Kurpiów tendencji do wyższej i bardziej przedniej w stosunku do ogólnopolskiego odpowiednika realizacji tej głoski, poświadczonej we wcześniejszych opracowaniach. Wariant wyższy i przedni najlepiej był zachowany u najstarszych respondentów, najgorzej zaś u najmłodszych. Jednak u 14% badanych wystąpił wariant /i/ różniący się jedynie bardziej przednią wymową od [i] polszczyzny ogólnej, który do tej pory nie był notowany na Kurpiach. Pozostałe osoby (36%), w tym wszystkie kobiety z pokolenia najmłodszego, realizowały samogłoskę [i] podobnie jak w polszczyźnie ogólnej.

c) samogłoska [ɔ]

W zakresie realizacji fonemu /ɔ/ w wymowie kurpiowskiej istnieje tendencja do artykulacji bardziej tylnej w stosunku do ogólnopolskiego odpowiednika, a u niektórych osób także niższej. Wariant niższy i bardziej tylny /ɔ/ wystąpił u 32% respondentów, sześciu mężczyzn z pokolenia młodszego i średniego i trzech kobiet z pokolenia średniego. U 64% informatorów

¹ Na wariant cofnięty ale jednocześnie niższy w stosunku do [i] polszczyzny ogólnej wskazuje J. Rubach w pracy *Zasady pisowni kurpiowskiego dialektu literackiego*, Ostrołęka 2009.

wystąpiły tylko realizacje bardziej tylne. Były one charakterystyczne przede wszystkim dla mężczyzn średniego i najstarszego pokolenia oraz większości kobiet. Zarówno wariant bardziej tylny, jak i niższy i bardziej tylny nie zostały odnotowane w literaturze dotyczącej dialektu mazowieckiego. Odwrotnie, stwierdzano, że w gwarach mazowieckich, oprócz przeważających realizacji ogólnopolskich, zdarzają się wyrazy, w których głoska [ɔ], przede wszystkim po spółgłoskach wargowych i tylnojęzykowych, jest wyższa i bardziej napięta.

d) samogłoska [a]

Na podstawie analizy statystycznej potwierdzono u 50% badanych, głównie kobiet, istnienie różnej od [a] polszczyzny ogólnej realizacji samogłoski [a]. Wariant wyższy i bardziej przedni fonemu /a/ wystąpił u 25% respondentów. Można go określić jako pośredni między [a] oraz [ɛ] polszczyzny ogólnej. U kolejnych 25% badanych miał miejsce wariant, charakteryzujący się tylko bardziej przednią artykulacją od [a] polszczyzny ogólnej. Pozostałe osoby, w tym wszyscy mężczyźni z najstarszego pokolenia, realizowały samogłoskę [a] podobnie jak w polszczyźnie ogólnej.

Taką charakterystykę wariantów /a/ można znaleźć również w opracowaniach dotyczących dialektu mazowieckiego, choć wśród autorów nie ma zgodności co do zasięgu ich występowania. W części prac uważa się, że wariant podstawowy /a/ na Mazowszu, w tym i na Kurpiach, brzmi tak jak w języku ogólnopolskim natomiast wariant wyższy i bardziej przedni, który wystąpił w analizowanym materiale, można spotkać jedynie na Mazurach. W części prac wskazuje się na istnienie w gwarze kurpiowskiej wyraźnie przesuniętej ku przodowi, ale nie podwyższonej, realizacji [a]. Zatem zarejestrowanie artykulacji wyższej i przedniej [a] na Kurpiach można uznać za istotne uzupełnienie opisu wymowy tej samogłoski.

e) samogłoski [e], [o], [ɔ]

Osobną grupę analizowanych samogłosek, niewystępujących współcześnie w języku ogólnopolskim, stanowiły [e], [o], [ɔ]. Wyniki analiz potwierdziły postępujący zanik tych głosek. W analizowanym materiale odrębne realizacje najlepiej utrzymywały się dla [e], a następnie [ɔ]. Pochylone [o] wystąpiło tylko u jednej osoby. Taka kolejność zaniku samogłosek pochylonych znajduje potwierdzenie w literaturze dialektologicznej. Gwary mazowieckie podlegają bardzo silnemu oddziaływaniu języka ogólnopolskiego. Proces ten jest na Mazowszu intensywniejszy niż w innych dialektach. W wyniku tego ewolucja gwar

mazowieckich zmierza do usunięcia tych fonemów, które nie mają odpowiedników w polszczyźnie ogólnej i przyjmowania inwentarza fonemów zgodnego z językiem ogólnopolskim. Współcześnie wszystkie fonemy /e/, /o/ oraz /ɑ/ mają charakter fakultatywny i mogą być zastępowane we wszystkich kontekstach przez najbliższe im fonemy ogólnopolskie.

Z punktu widzenia potrzeb archiwizacji gwar polskich we wcześniejszych badaniach poszukiwało się najczęściej informatorów starszych, mających najmniejszy kontakt z polszczyzną ogólną. Przyjęte w pracy podejście badawcze uwzględniające udział również młodszych grup respondentów, pokazało dobitnie jak bardzo ich wymowa zbliża się do standardu ogólnopolskiego. Wymowa gwarowa charakteryzowała przede wszystkim najstarsze (50%) i średnie (55%) pokolenie mężczyzn i najstarsze (80%) oraz średnie (70%) pokolenie kobiet. Podobnie sytuacja wyglądała w obrębie samogłosek pochyłonych. W pokoleniu najmłodszym udział realizacji gwarowych był mniejszy i wynosił 45% u mężczyzn i 40% u kobiet, a samogłoski [e], [o], [ɑ] nie wystąpiły w ogóle.

Powyższe zestawienia procentowe pokazują także, że dźwiękowy kształt gwary jest nieco lepiej zachowany przez kobiety (65%) niż przez mężczyzn (50%). Jest to zjawisko znane z opracowań dialektologicznych, głównie leksykologicznych. W opinii mieszkańców wsi kobiety i mężczyźni pełnią określone funkcje społeczne. Mężczyźni związani są ze sferą zewnętrzną – zarabkowaniem, pracą poza domem, reprezentowaniem domu na zewnątrz, kobiety zaś ze sferą wewnętrzną – zajmują się domem i wychowaniem dzieci. Te czynniki i związana z nimi często mniejsza aktywność zawodowa sprawiają, że kobiety ze środowisk wiejskich lepiej zachowują gwarę.

Najbardziej oryginalne wyniki badań zawiera rozdział poświęcony wpływowi akcentu na wymowę samogłosek gwary kurpiowskiej. Jest to zagadnienie poruszone po raz pierwszy dla tej gwary. W postaci tabel i wykresów przedstawiono, dla każdego respondenta osobno, szczegółowe wyniki analiz dotyczące wpływu akcentu na przesunięcia średnich wartości formantów samogłoskowych. Wszystkie wyniki zostały zinterpretowane w płaszczyźnie artykulacyjnej samogłosek, z uwzględnieniem istotności statystycznej zaobserwowanych różnic. Zbadano także, czy dla samogłosek nieakcentowanych zachodzi utożsamianie się z sąsiadującymi z nimi w płaszczyźnie artykulacyjnej akcentowanymi wariantami. Uzyskano przekonujące negatywne rezultaty dla analizowanego korpusu samogłosek. Odnotowano, że

pod wpływem akcentu nie dochodzi do neutralizacji opozycji fonologicznej samogłosek gwary kurpiowskiej.

Ustalono, że samogłoską najbardziej „wrażliwą” na wpływ akcentu jest [a] – warianty akcentowany i nieakcentowany różniły się istotnie u 75% osób. W następnej kolejności jest samogłoska [ɔ], przy której różnice dotyczyły 71% respondentów i [u], przy której różnice wystąpiły u 32% informatorów. Z samogłosek przednich [ɛ] nieakcentowane różniło się istotnie od akcentowanego u 25% osób, a [i] u 21%. Większe różnice między samogłoskami akcentowanymi i nieakcentowanymi były widoczne u mężczyzn oraz w najmłodszym pokoleniu respondentów. Wyniki te stanowią istotne uzupełnienie danych o gwarze kurpiowskiej.

Przedstawiona w pracy dyskusja nad mechanizmami wymowy samogłosek kurpiowskich opisanymi przez wcześniejszych autorów wraz z aktualnymi badaniami wskazuje, jakie łamigłówki koncepcyjne czekają na rozwiązanie relacji pomiędzy systemem fonetycznym a fonologicznym opisywanych zjawisk dźwiękowych. Obecna monografia sygnalizuje wyraźnie potrzebę powiązania obecnych, empirycznych badań z nową interpretacją fonologiczną kurpiowskiego systemu samogłoskowego. Wymaga to jednak innych metod i narzędzi i należy to zagadnienie potraktować jako zadanie na przyszłość.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.

Wiedza i doświadczenie z zakresu fonetyki, zwłaszcza akustycznej, jakie zdobywałam na stażach (w Laboratorium Lingwistycznym Wydziału Sławistyki Uniwersytetu w Bochum pod opieką prof. dr. Christiana Sappoka) i szkoleniach (prowadzonych przez prof. dr hab. Grażynę Demenko, dr. hab. Macieja Karpińskiego, dr. Agnieszkę Wagner, dr. Katarzynę Klesę z Wydziału Neofilologii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz dr. hab. Ryszarda Gubrynowicza z Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych) oraz studia podyplomowe z zakresu logopedii zadecydowały o tematyce prowadzonych przeze mnie badań naukowych. Pozostają one w ścisłym związku z doskonaleniem warsztatu naukowego w dziedzinie fonetyki akustycznej oraz wynikają z doświadczeń dialektologa-praktyka oraz, w mniejszym stopniu, logopedy pracującego na co dzień z dziećmi w wieku przedszkolnym. Wiedzę fonetyczną starałam się wykorzystać przede wszystkim w obrębie takich dziedzin jak dialektologia oraz język polski poza granicami kraju. Jestem także współautorką jednego

opracowania z zakresu leksykografii historycznej. Poniżej omawiam moje poszczególne publikacje, kwalifikując je odpowiednio do wyodrębnionych pól tematycznych.

5.1. Dialektologia

Zagadnienia dialektologiczne mieszczą się w polu moich zainteresowań badawczych od najwcześniejszych publikacji, opracowywanych jeszcze przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora. Bardzo ważną sferą mojej działalności naukowej jest udział w pracach nad kompendium internetowym *Gwary polskie. Przewodnik multimedialny* (<http://www.gwarypolskie.uw.edu.pl>) oraz nad jego rozszerzoną wersją *Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe* (<http://www.dialektologia.uw.edu.pl>), prowadzonych w latach 2007-2010 przez Zakład Historii Języka Polskiego i Dialektologii UW.

Celem projektów, tworzonych pod kierunkiem prof. dr hab. Haliny Karaś, było ukazanie bogactwa i zróżnicowania gwar ludowych, tradycyjnej kultury ludowej i historii różnych regionów Polski a także uświadomienie szerokim kręgom społecznym statusu gwar i ich miejsca w hierarchii odmian polszczyzny. Kompendia mają charakter interdyscyplinarny, gdyż łączą elementy takich dziedzin naukowych, jak dialektologia, etnografia i historia. Mogą służyć również – ze względu na szerokie omówienie podstaw dialektologii, leksykon terminów dialektologicznych, obszerną bibliografię dialektologiczną oraz bogaty zbiór tekstów gwarowych – jako pomoc w nauczaniu dialektologii w szkołach wyższych.

W ramach projektów *Gwary polskie. Przewodnik multimedialny* oraz *Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe* pełniłam funkcję kierownika zespołu badawczego zajmującego się dialektem mazowieckim i przygotowałam szereg artykułów dotyczących założeń przewodnika, zasięgu terytorialnego, podziałów i charakterystyki językowej dialektu mazowieckiego jako całości oraz poszczególnych mazowieckich zespołów gwarowych Mazowsza bliższego, Mazowsza dalszego, Mazur, Warmii, Ostródzkiego i Pogranicza Mazowsza, leżącego już w granicach dialektu małopolskiego (por. załącznik 3, IIA, punkt 1; IIB, punkty 19-35).

Brałam także udział w badaniach terenowych. Osobiście nagrywałam wywiady o różnej tematyce, zbierałam materiał metodą ankietową na podstawie kwestionariuszy. Jestem również autorką części zdjęć i filmów z terenu Mazowsza zamieszczonych na stronie przewodnika. Szczególną uwagę podczas prac w ramach projektu *Dialekty i gwary polskie*

poświęcałam gwarze powiatu wołomińskiego. Efektem tych badań był rozdział *Gwary powiatu wołomińskiego na Mazowszu dalszym* (por. załącznik 3, IIB, punkt 29), który, uzupełniony o nowy materiał językowy, został także opublikowany w tomie pokonferencyjnym *Dialog pokoleń na Mazowszu dalszym* (por. załącznik 3, IIB, punkt 17). W przewodniku znalazły się dwa nagrane przeze mnie teksty ze wsi Borucza i Strachówka z tego terenu.

Poza tym kierowałam zespołem prowadzącym nagrania na obszarze całej Polski – pod moim kierunkiem przeprowadzono nagrania w następujących wsiach: Drwały, Janówek (Mazowsze bliższe), Guzowatka, Ruda (Mazowsze dalsze), Charcibałda, Dylewo, Kadzidło (Kurpie), Niemirów (Podlasie), Jegliniec, Potasznia (Suwalszczyzna), Biała Piska (Mazury), Dorotowo (Warmia), Słupica (Pogranicze Mazowsza), Wilcza (Śląsk środkowy), Giełczew (Lubelszczyzna zachodnia), Moniatycze (Lubelszczyzna wschodnia), Łososina Górna, Młynczyńska, Podegrodzie (Sądecczyzna), Bysław, Cekcyn, Cackowo (Bory Tucholskie), Miłobądz, Mirotki (Kociewie), Rudna (Krajna), Czumsk Mały, Kucborek (Ziemia Chełmińsko-Dobrzyńska).

Od początku moich badań dialektologicznych interesowały mnie zagadnienia dotyczące wykorzystania akustycznych parametrów do badania fonetyki gwarowej. Zainteresowania te rozwijałam w kolejnych artykułach (por. załącznik 3, IIB, punkty 12, 14, 15). Ukazałam w nich sposoby zastosowania metod akustycznych w badaniach dialektologicznych oraz przedstawiłam wstępne wyniki badań dotyczących wymowy samogłoski [a] w gwarach Mazowsza bliższego oraz samogłosek ustnych w gwarze kurpiowskiej wśród najstarszych mieszkańców wsi. Istotnym wynikiem tych badań było stwierdzenie obecności wyższej i bardziej przedniej niż w polszczyźnie ogólnej realizacji samogłoski [a] w obu badanych regionach. Fakt ten nie znajduje potwierdzenia w dotychczasowych opracowaniach gwar mazowieckich, w których wymowa taka jest uważana za historyczną, ograniczoną do terenu Mazur.

W 2014 r. otrzymałam grant naukowo-badawczy OPUS Narodowego Centrum Nauki, pt. *Akustyczna baza danych gwar mazowieckich. Wokalizm* (<http://www.bazamazak.uw.edu.pl/>). Założenia projektu przedstawiłam w dwóch artykułach (por. załącznik 3, IIA, punkt 7; IIB, punkt 16). Baza ta ma pomóc w uchwyceniu zróżnicowania języka mówionego wsi Mazowsza. Głównym celem jest zebranie jak największej liczby próbek spontanicznej mowy

ze wszystkich regionów dialektu mazowieckiego od osób mieszkających w nich od urodzenia, co najmniej w drugim pokoleniu. Zgromadzony materiał dźwiękowy będzie mógł zostać wykorzystany do analiz akustycznych i studiów dialektologicznych. Nagrania prowadzone są obecnie na terenie całego szeroko rozumianego dialektu mazowieckiego obejmującego dziesięć regionów, czyli Mazowsze bliższe, Mazowsze dalsze, Kurpie, Mazury, Warmię, Ostródzkie, Lubawskie, Podlasie, Suwalszczyznę i Łowickie. Planowane jest zbadanie co najmniej sześciu wsi z każdego regionu oraz jednego informatora z każdej wsi. W badaniach uczestniczą kobiety i mężczyźni w wieku od 20 lat. Uwzględnienie w bazie także osób młodszych pozwoli ukazać zróżnicowanie fonetyczne gwar mazowieckich oraz nakreślić tendencje wymawianiowe w obrębie samogłosek. Od każdego respondenta uzyskano około godziny spontanicznej wypowiedzi na różne tematy.

Poza tekstami spontanicznymi baza zawiera dane w postaci wartości docelowych dwóch pierwszych formantów dla akcentowanych i nieakcentowanych samogłosek ustnych w różnych kontekstach spółgłoskowych i jest uzupełniona o odpowiednie dane akustyczne dotyczące samogłosek polszczyzny ogólnej. Dane te umożliwiają automatyczne porównywanie gwarowych realizacji samogłosek z realizacjami odpowiednich głosek polskiego języka ogólnego oraz ukazanie współczesnego obrazu wokalizmu gwar mazowieckich, co pozwoli na uzupełnienie oraz ewentualną weryfikację dotychczasowych ustaleń w zakresie fonetyki mazowieckiej.

Docelowo baza obejmie ponad 60000 realizacji samogłosek, a zatem będzie reprezentatywna statystycznie. Zestaw metadanych uwzględnionych w opisie informatora jest następujący: region, miasto i jego współrzędne geograficzne, powiat, województwo, parafia (istotna informacja na terenach mieszanych wyznaniowo), data przeprowadzenia nagrania, data i miejsce urodzenia informatora, miejsce urodzenia rodziców informatora, miejsce urodzenia dziadków informatora, wykształcenie informatora, wykształcenie rodziców informatora, wykształcenie dziadków informatora, znajomość języków, opis warunków technicznych nagrań.

Projekt wykorzystuje metodologię fonetyki akustycznej, ponieważ w gwarach obserwowana jest silna wariantywność fonetyczna, wynikająca z działania rozmaitych czynników fonetycznych, geograficznych i socjalnych dotyczących badanych osób, takich jak miejsce pochodzenia, wiek i wykształcenie, wpływ języka ogólnopolskiego lub kontekst, w jakim

znalazła się badana głoska. Wariantywność tę można dobrze opisać na podstawie obiektywnych danych akustycznych oraz porównać z innymi tego typu danymi, czego nie zapewniają subiektywne wyniki indywidualnego odsłuchu.

Otrzymane z wykorzystaniem tej samej metodologii dane będą porównywalne ze sobą i dadzą spójny i aktualny obraz wokalizmu gwar mazowieckich, pozwalający na weryfikację dotychczasowych ustaleń w obrębie tak szczegółowych zagadnień jak np.: podwyższona wymowa samogłoski [i], charakter samogłosek pochyłonych, istnienie przedniej artykulacji samogłoski [a], wpływ kontekstu miękkiego i sonornego na realizację samogłosek, różnice między mową kobiet i mężczyzn w zakresie wokalizmu, różnice wymawianiowe zależne od wieku czy wykształcenia respondentów.

Akustyczna baza danych gwar mazowieckich uzupełnia zatem badania nad dialektem mazowieckim pod względem obszaru, ponieważ obejmuje cały dialekt mazowiecki wraz z tzw. obszarami spornymi, wieku informatorów, ponieważ uwzględnia młodsze grupy wiekowe, oraz czasu badań, ponieważ zawiera materiał z ostatnich lat. Do podjęcia tego zadania badawczego skłaniał również brak takiej bazy dla polskich dialektów.

Dzięki powstającej bazie danych uzupełniona zostanie dotychczasowa wiedza z zakresu takich dziedzin jak:

- fonetyka akustyczna, przez uzupełnienie badań akustycznych nad polskim językiem ogólnym danymi dotyczącymi gwar;
- językoznawstwo porównawcze, ponieważ uzyskanie na podstawie danych akustycznych czworoboków samogłoskowych dla gwar mazowieckich umożliwi ich porównanie z odpowiednimi czworobokami dla samogłosek polszczyzny ogólnej, a także dla innych gwar i języków;
- dialektologia języka polskiego, przez uzyskanie aktualnych danych dotyczących fonetyki gwar mazowieckich i weryfikację dotychczasowych ustaleń.

Zasoby planowanej bazy mogą być wykorzystane także przez informatyków zainteresowanych przetwarzaniem języka naturalnego.

Wynikiem prac w ramach wyżej opisanego projektu są artykuły poświęcone przede wszystkim wymowie samogłosek ustnych w gwarze kurpiowskiej i porównawczo w gwarze Mazowska bliższego. Artykuły dotyczące wymowy samogłosek w kontekście spółgłosek miękkich na Kurpiach (por. załącznik 3, IIA, punkty 4, 5) prezentują trudności, z jakimi spotyka się dialektolog, próbując zinterpretować zjawisko historycznego pochylenia samogłosek w kontekście spółgłosek miękkich, w którym trudno jest określić jego przyczynę – czy mamy do czynienia jedynie z wpływem kontekstu danego typu, czy też z uwarunkowaniami historycznymi. Wyjaśnienie obu przyczyn jest szczególnie trudne przy samogłosce pochylonej [e], gdzie pochylenie i wpływ spółgłosek miękkich są często wyrażone poprzez identyczne zmiany wartości F1 i F2. Biorąc pod uwagę uzyskane wyniki badań, wydaje się, że cechą silniej oddziałującą na realizację samogłosek jest jednak historyczna długość, a kontekst miękki może dodatkowo wpływać modyfikująco na barwę samogłoski poprzez wzmocnienie albo osłabienie pochylenia.

Kolejne publikacje dotyczą analizy wymowy samogłosek na Kurpiach i Mazowszu bliższym w dwóch pokoleniach respondentek (por. załącznik 3, IIA, punkty 6, 8). Celem obu artykułów był opis fonetyczno-akustyczny, obejmujący charakterystykę dwóch pierwszych formantów, akcentowanych samogłosek [i], [i̯] oraz [a] w obustronnym sąsiedztwie spółgłosek twardych niesonornych, realizowanych w mowie kobiet będących reprezentantkami dwóch grup wiekowych, 20–40 oraz 60–80 lat, i mieszkankami dwóch obszarów gwarowych dialektu mazowieckiego: Mazowsza bliższego oraz Kurpiów. Dla samogłosek [i], [i̯] dodatkowo przebadano zróżnicowanie pokoleniowe i regionalne w obrębie ich czasu trwania. Przeprowadzone badania pozwoliły ustalić, że realizacja samogłoski [i] była taka sama jak w polszczyźnie ogólnej i nie była zróżnicowana pod względem regionalnym i wiekowym. Podobnie realizacja samogłoski [i̯] w młodszym pokoleniu informaterek nie różniła się od ogólnopolskiej. Większe zróżnicowanie wymowy wykazano w zakresie samogłoski [i] w starszym pokoleniu respondentek. W gwarze kurpiowskiej stwierdzono istnienie bardziej przedniej oraz wyższej artykulacji badanej głoski [i] w stosunku do realizacji ogólnopolskich, zaś na północy Mazowsza bliższego tylko bardziej przedniej. Wymowa ogólnopolska wystąpiła jedynie u respondentki z południowej części Mazowsza bliższego. Wyniki te znajdują potwierdzenie w dotychczasowych badaniach dialektologicznych. Badany po raz pierwszy iloczas samogłosek nie różnił się od istniejącego w języku ogólnopolskim.

Badania nad wymową samogłoski [a] na Kurpiach potwierdziły wyniki uzyskane we wcześniejszych pracach (por. załącznik 3, IIB, punkty 14, 15). Istnienie bardziej przedniej niż w polszczyźnie ogólnej realizacji tej samogłoski stwierdzono w starszym oraz młodszym pokoleniu respondentek. Natomiast odrębna realizacja samogłoski pochylonej [a] zachowana była tylko w pokoleniu najstarszym.

Dla potrzeb charakterystyki gwarowych realizacji samogłosek w dwóch artykułach podjęłam próbę opisu wymowy samogłosek polszczyzny ogólnej oraz różnic fonetyczno-akustycznych istniejących między mową mężczyzn i kobiet (por. załącznik 3, IIA, punkt 9; IIB, punkt 18).

5.2. Język polski poza granicami kraju

Druga grupa moich publikacji dotyczy opisu fonetycznego polszczyzny funkcjonującej poza granicami Polski. Szczególną uwagę poświęciłam mowie Polaków deportowanych w 1936 r. z terenów Ukrainy wschodniej do Kazachstanu, wśród których prowadziłam badania w roku 2000. W rezultacie tych zainteresowań powstały artykuły (por. załącznik 3, IIA, punkty 2, 3; IIB, punkt 10) oraz przygotowana na podstawie rozprawy doktorskiej monografia pt. *Analiza fonetyczna samogłosek ustnych w mowie Polek z Kazachstanu* (por. załącznik 3, IIB, punkt 11), będąca pierwszą w Polsce publikacją szczegółowo analizującą, z wykorzystaniem metod akustycznych, wymowę samogłosek akcentowanych polszczyzny południowokresowej funkcjonującej na terenie Kazachstanu na tle wokalizmu języków polskiego, rosyjskiego i ukraińskiego. Przeprowadzone w Kazachstanie badania terenowe miały charakter prekursorski, a ich wyniki uzupełniły w znacznym stopniu wiedzę o polszczyźnie tamtych regionów. W pracy przedstawiono sytuację polszczyzny na terenie Kazachstanu na szerokim tle demograficznym, społecznym oraz politycznym, uporządkowano wiele niejednoznacznych interpretacji, dotyczących relacji pomiędzy językiem a gwarą w odniesieniu do Polaków w Kazachstanie, zawarto rozważania na temat asymilacji polskich gwar południowokresowych na terenie Kazachstanu na skutek zewnętrznych i wewnętrznych kontaktów językowych, zanalizowano wielojęzyczność badanych osób. Praca pomnaża wiedzę o polszczyźnie osób polilingwalnych i o zakresie interferencji fonetycznej polsko-ukraińsko-rosyjskiej. Dzięki temu rozprawa może stać się też podstawą wielu studiów porównawczych. Istotne *novum* pracy polegało także na zastosowaniu parametrów akustycznych do opisu badanych

samogłosek, co pozwoliło ukazać przedmiot badania w nowej, innej perspektywie oraz wykorzystaniu do interpretacji wyników badań podstawowych miar statystycznych umożliwiających uchwycenie cech najbardziej typowych dla badanego języka i odrzucenie zjawisk marginalnych i przypadkowych.

Analizy zaprezentowane w trzech kolejnych artykułach mają charakter uzupełniający w stosunku do wyników badań ukazanych w monografii. W publikacji, która ukazała się jeszcze przed uzyskaniem tytułu naukowego doktora (por. załącznik 3, IIA2, punkt 2) poddano analizie akustycznej wpływ akcentu na realizację samogłosek w mowie trzech kobiet zamieszkujących obwód kokczetawski w Kazachstanie. W badaniu uwzględniono dwa parametry – wartości formantów F1 i F2. Otrzymane wyniki potwierdziły, opisywane we wcześniejszych pracach, dotyczących polszczyzny południowokresowej, silne podwyższenie artykulacji nieakcentowanych [ɛ] oraz [ɔ]. Nie stwierdzono natomiast zmian artykulacyjnych w obrębie samogłosek wysokich [i], [i] oraz [u].

W artykule (por. załącznik 3, IIB, punkt 10) poddano analizie samogłoski w mowie Polaka, którego przodkowie zostali zesłani na Syberię w początkach XIX w., zaś w artykule (por. załącznik 3, IIB, punkt 13) zamieszczono zapis tekstów nagranych we wsi Gorkoje w północnym Kazachstanie wraz z krótką charakterystyką informatorów oraz sytuacji demograficznej i językowej w badanej miejscowości.

5.3. Językoznawstwo diachroniczne

Jestem autorką części artykułów hasłowych dotyczących zaimków, wyekscerpowanych z tekstów staropolskich, zamieszczonych w opracowaniu zbiorowym pt. *Glosariusz staropolski. Dydaktyczny słownik etymologiczny*, pod redakcją Stanisława Dubisza i Wandy Decyk-Zięby (por. załącznik 3, IIC, punkt 38).

Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora opublikowałam dwa artykuły w zakresie językoznawstwa diachronicznego – pierwszy dotyczy „Kazań gnieźnieńskich” (por. załącznik 3, IIB2, punkt 3), a drugi podziałów Słowiańszczyzny w świetle danych archeologicznych i językowych (por. załącznik 3, IIA2, punkt 1). Oba artykuły są uwzględnione w programie nauczania historii języka polskiego na Wydziale Polonistyki UW

5.4. Statystyka

Oprócz systematycznego uczęszczania na kursy oraz warsztaty statystyczne śledzę najnowsze osiągnięcia tej nauki szczególnie pod względem praktycznego zastosowania do moich badań. Uczestniczę w seminariach i kursach organizowanych przez firmę STATISTICA, w tym oprogramowaniu również pracuję. W centrum mojego zainteresowania znajdują się obecnie narzędzia data mining.

Podsumowując, mój dorobek naukowy w formie publikacji obejmuje łącznie 46 pozycji, w tym 2 autorskie monografie oraz 40 artykułów i rozdziałów w monografiach. Czterdzieści z tych prac powstało po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (por. załącznik 3, IIA, IIB, IIC). Jestem kierownikiem naukowym grantu Narodowego Centrum Nauki *Akustyczna baza danych gwar mazowieckich. Wokalizm* (por. załącznik 3, IIG). Na moje dokonania naukowe składają się również wystąpienia konferencyjne (por. załącznik 3, II I) na forum międzynarodowym i ogólnopolskim. Jestem także członkiem krajowych i międzynarodowych towarzystw naukowych (por. załącznik 3, IIH).

Justyna Garczyńska

JG